

НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 20. ДЕЦЕМБРА 1875.

ПОЗОРИШТЕ

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

излази четири пута на недељу на по тавака. — стоји за нови сад 40, а на страну 60 нов. месечно. — за огласи наплаћује се од једне врсте 3 нов. и 30 за жиг сваки пут.

РОМЕО И ЈУЛИЈА.

Трагедија у 5 чинова, написао В. Шекспир, с енглеског превео др. Л. Костић, за српску позорницу уредио А. Хаџић.

(Наставак.)

Ромео.

Ма веруј, не ћу, ви сте лагани,
А моје срце тешко олово,
Не могу с' макнути испод терета.

Меркуцијо.

Не терета, већ љеља дерета!
Та нек ти даде крила, за Бога,
Да летиш шњиме по висинама.

Ромео.

Залетио сам се на стреле му,
На рођеник сам — његов храћеник;
Висине немам; висим о јаду,
О сињем јаду — љубави.

Меркуцијо.

Ти дакле не ћеш крила љељова?
Ја знам, јер ти би крило ружино,
Да спуштиши тамо сињи терет твој;
Да грдан терет за ту нежну ствар!

Ромео.

Је л' љубав нежна? Та незграјна је,
Плаховита је, нагла суваше,
Убошће нас!

Меркуцијо.

Велиш нагла је?

На буди дакле и ти шњоме наг,
Те нагни баш до нагог убодац,
Ал' дај ми љуску моме образу. (Меће образину.)
На љуску, љуску! Загледајте сад
Ругабет под љуском, шта се бринем ја,
Нек место мене љуска црвени.

Бенволијо.

Хајд' куџај, де, па брзо улази,
Ал' постарај се буд' ћеш с ногама!

Ромео.

Мени букињу! Еј, срца лагана,
Голицајте им патос ћонови;

Код мене ће се стара реч да инонови,
И тако сам, к'о жижак, гледалац —
Најслађе кад је, онда престани;
И збиља суст'о сам.

Меркуцијо.

Шта? Су сто сам?
Та није сто, ал' доста нас је тек,
Извукли би те и ми из глиба,
Да простиши из те густе љубави,
Јер углибијен си — ама до грла.
Е, путујмо, запалићемо дан.

Ромео.

Баш не бих рек'о.

Меркуцијо.

Та зар не видиш,
Да наше свеће горе узалуд,
Ко кад ко даљу жижак упали,
Дубоко смо у шалу упали,
Што мислиш узми, узми чисто суд,
Јер у мом суду, овој буни ту,
Доброта суди, шале вархају.

Ромео.

Доброта и нас води на игру;
Ал' суд је рђав.

Меркуцијо.

Усудићу се питат': за што то?

Ромео.

Ненито сам синв'о иоћас.

Меркуцијо.

Ал' и ја!

Ромео.

А шта си ти?

Меркуцијо.

Да треба пазити!

Ромео.

Жмурећки? У сну? Таман ногоди!

МЕРКУЦИЈО.

Та тебе у сну вила походи:
Походила те вила Мабица.

РОМЕО.

Шта, Мабица, а ко је онет то?

МЕРКУЦИЈО.

Та Мабица је вилска бабица,
А маčа је од зрина бисера;
Сунчане зрачке прже у кола,
На тера их, кад спаваш, уз твој нос;
Пауци су јој кол'ма точкови,
Од скакавчевих крила јој је кров,
Од научине ситни амови,
Од месечине сребрн-уздице;
На коње зуца дивал делија,
Комарац један сив-ливрејисан,
Ребарце му је танко држалије,
А канџија од крила бувина.
А мабичина милост шири се
По лешњиковој љусци ширљавој,
У служби су јој навек колари,
Ил' веверица, ил' мајстор прв.
У тој се слави воза сваку ноћ,
На прође ли кроз мозак заљубљен,
Е таки му је љубаван и сан;
Кад удворици пређе колено,
Тај одмах клеца, па се поклања;
Кад девојкама усне прешета,
Ту сваки санаč слади пољубац,
И мехурови каткаđ одскоче
Где замирине сласт руменила;
А прејури ли придворнички нос,
Е, тај мирише прошенија већ!
Шароху каткаđ носић прочачка,
Узвиши реп од бирског прасета,
Таки је у сну протопрезвитар!
Војаку кад се поине на гребен,

Тај снива сече, снива бусије,
Димишћијом витла, јуриши на град,
И војвода је већ; ам' ево је,
Продобује му уши маљицом,
А он се тргне, пробуди га страх,
Окръя свешта, онет захрче; —
И то је она иста вештица
Што мрси обноћ грину коњима,
И вилин курјук замрси у бућ,
Што, размршен, предсказује нам јад.
Па то је она иста вештица —

РОМЕО.

Пст, Меркуцијо, ћути, молим те.
Ти збориш о ничему.

МЕРКУЦИЈО.

Да, о санови,
О породу из душе доколне,
Што га тек рађа пуста маштавост;
Ал' тањега је градива нег' зрак,
Несталниј' него ветар, што се час
Превија око мрзла севера.
А часком онет заошија круг
Ђутитим лицем на орошен југ!

БЕНВОЛИЈО.

Ал' тај ће ветар и нас однети;
Задоцнисто, проша је вечера!

РОМЕО.

Да нисмо уранили, бојим се,
Јер слутим, да ће нека судбина,
Што још по небу лута, иочети
Весељем ноћашњим свој страшни рок,
Дочетај мога жића презреног,
Из заптивених труди просуће
Нечастивију смрти преране:
Ал' он, што је мом жићу кормило,
Нек управља. Сад напред јунаци!

(Паставиће се.)

ХРВАТСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ДУБРОВНИКУ.

(Свршетак.)

Задарски „Narodni List“ донео је овај допис из Дубровника о представама хрватске народне позоришне дружине: „Најон три четврти столећа дочекао је срећно Дубровник, да чује онет на свом позоришту свој народни језик. То му се већ први пут забило још лајске године, али друштво што је онда представи-

јало, премда сваке хвале вредно ради свога настојања и помње, било је тек скоро установљено готово од самих новака. Али сад при честитом походу превисоке особе допаде нас и та срећа, да имадосмо не само народни театар, него још такови, да га пре у Дубровнику — по свачијем исповедању — није никда ни било. И

збиља тако су јадили поједини представљачи, така је била целокупна уредба сваке представе, да се можда први пут ова веле хладнокрвна публика дубровачка пустила довести не само до задовољства, него управо до одушевљења и занесености. И чудноват је призор био, а и угодан свакоме, чије срце домолубљем племти, кад на првој представи при красном братинском поздраву писаном од господ. Шеноа, а изговореном од г. Мандровића, мирна дубровачка лица планише племенитом ватром и облише се слатким сувама, те заори пљескање и вика, каква се још у овом позоришту није чула. Но пошто се ова изванредна душевна збуњеност утиша, свак се поврати на своју обичну мирноћу, те стаде пазити на представе не као занесени родољуб, него као хладни судац. А часно је, мислим, и за глумачко друштво и за Дубровник, да га је овај познао, као што већ рекосмо, најбољим и таквим, каква пре у Дубровнику није било. Што се тиче појединих особа, јави ћу какво је мњење у обје било.

Госпођа Ружићка-Строцијева преврла је представљачица у шаљivoј игри, а у трагичкој задачи посве изврсна, каква се показала у „Отелу“ као „Дездемона“, а особито у „Мејрими.“ — Гђа Бајза-Славикова је врло коректна, управо племенита „madre nobile“, која се умела издигнути и до усхићености и ватрености у „Отелу“, и у „Дивљану.“ — Госпођица Ивка Краљева млађана, прномањаста, живахна, враголаста, к себи је срца свагда притезала, било у шаљivoј наивној задачи, као код „Школског надзорника“, било у страспој као код „Дивљана“, у ком је изванредном вештином прву улогу играла. — Госпођа Јовановићка показала је особиту вештину у комичким задачама, толико за женску представљачицу трудних, и доказала је у „Париском уличару“ како се до смеха може натерати публика без претеривања и без неких измишљених приодатака, што кваре пишеву мисао, на које смо се били код талијанских глумада научили. — Господин Мандровић заједно са сваку хвалу као равнатељ и као врло разумни и одлични комички и трагички представљач, какав се особито показао у јаговој улози у „Отелу“. — Г. Фрајденрајх је посве класични глумац, ни Молијер није могао жељети бољега представљача за свог „Тврдицу“,

те мислим да се може успоредити с чекотним Шолцом у Бечу. — Г. Јовановић и по ватрености, и гласу и стасу и лицу посве је способан за прву трагичку задачу — како се и видело у „Отелу“ — а и једнако и за веселу задачу у комедији; грехота само, да, кад је занесен од страсти, изговор му постаје нејасан. — Г. Рајковић је врло добар смешљивац, премда је у својој игри свагда одвећ једнак; женијални смешљивац јест свакако г. Ј. Племенчић, који здружијући разуздано весеље с класичном коректношћу тако је умео забавити публику, да комади, у којима је прву задачу играо, били су по опшој жељи изнова представљени. — И г. Ван, као комични љубавник, и гђа Перисова у шаљivoј задачи, и гђа Рајковићка, као красна и скромна ingénue оставили су о себи лепу успомену. Али не само прве, но и најниже и најкраће задаче биле су свагда посве разумно и правилно представљене. Обе одушевљење, које је расло све више и више сваком представом, бујну на последњој свом силом, те осим огромног пљескања и одобравања, паде права киша од цвећа на позориште. Г. Мандровић, као заступник целога друштва, би више пута позван на двор; госпођа Ружићка-Строцијева и Ивка Краљева примише на дар, као успомену Дубровника, по златни ћердан народног обличја, као што га наше жунке носе. Из представе би позвано на велику вечеरу од неколико грађана целе друштво, те добар део ноћи прође у музичи, певању и веселом уселику. Сутра дан на полазку укрга се на пароброд друштво праћено од великог мноштва с народним заставама и с усеклицима, те растанак беше у исто доба одушевљен и жалостан, јер је било дошло до суза с једне и с друге стране.

Као непристрани критичари сад овде смо усилјени казати, јесмо ли код друштва и код представа при толикој изврсности нашли какву ману. И ту треба да исповедимо, да јесу збиља две мане биле: једна и то главна је, да осим тројице, т. ј. г. Мандровића, Рајковића и Јовановића, ни код једног представљача ни представљачице није изговор ни нагласак посве народни и правилни, но удара по тубински. Ако је, како и јесте, код свих народа позориште најбоља школа за изговор, нега и загребачко представљачко друштво настоји свима силама, да свој говор удеси

према народном. Друга је мана, да је репертоар могао бити боље изабран: немачки комади, т.ј. „Мати и син,“ „Великашица трајанског рода,“ Шарлоте Бирх-Ифајферове нису ни пошто угодили, а мало и иначе гласовити „Дивљан“ (Wildfeuer) халмов с одвећ протегнута чина и с не-наравског заплета. И францеске представе „Записници ћаволови,“ „Госпођа од Сент-Тропеза“ изабране су из негдашњих *drames à sensation*, од којих је већ нестало мода. „Људевит XI.“ и „Паришки уличар“, премда вреднији комади, нису доста занимиви с тога, што су одвећ често представљени. Најновољније представе беху молијеров „Тврдица“, Шекспиров „Отело“ а и Банова „Мејрима,“ такођер и две лакрије „Брзојав“ с чешкога и „Локот“ с енглескога. Но ипак с тим

манама такав је утисак остао у Дубровнику, да би мислим сваки радо жртвовао за свагда талијанско позориште, кад би се барем овакових дванаест народних представа могло на годину добити. Једа Бог да, да нам се та жеља испуни!“

Позоришна дружина вратила се са свога путовања 22. маја сретно и здраво у Загреб. Прва је представа у Загребу била: „Нови племић.“ Чим се дигао застор, удари публика у громовито пљескање, које је неколико тренутака трајало. Цела дружина морала је изаћи на позорницу. Глумци се не могу доста нахвалити како су их лепо дочекали дубровчани. Г. Мандровић добио је на поласку за усномену красан, златан сахат, а гђа Ружићка и госпођица Краљева драгоцен накит од злата.

С М Ј С Т Ј Ђ Ј.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Загребу.) У народном позоришту у Загребу давано је у течају зимске сезоне од 1. септембра 1864 до 8. јуна 1865. свега 160 представа, и то 90 драматских и 70 оперних. У споменутим драматским представама приказано је 106 комада, а међу њима 27 нових, и то 1. трагедија, 1. драма, 10. позоришних игара, 1. слика из живота, 12 шаљивих игара и 1. лакрија. У Дубровнику приказала је позоришна дружива од 25. априла до 17. маја 1875. у 16 представа 20 комада, и то 3 трагедије, 4 позоришне игре и 13 шаљивих игара. У 70 оперних представа цевано је 9 опера, и то 5 нових и 4 већ познате. Од нових су цеване ове опере: „Лукреција Борција,“ осам пута, „Севиљски берберин“ једанаест пута, „Дон Хуан,“ десет пута, „Стрелџац вилењак,“ шест пута, „Риј Бла,“ четири пута.

* (Позоришне представе у Госпићу.) Малени Госпић може се с пуним правом похвалити, да није последња варош међу варошима. Друштво „Госпићка слога“ скучило је, као што „Vienac“ јавља, лени број одличних чланова, те је давало под управом вредног нашег песника Л. Вукелића представе у нашем језику с врло добрым успехом. Од нове године приказани су били ови комади: „Сметењаци,“ „Два побратима,“ „Отац и син,“ „Школски надзорник,“ „Честитам,“ „Црна краљица.“ У мају су приказани били ови комади: „Љубоморне жене,“ „Уцена,“ „Стенко Шубић,“ „Noblesse oblige.“ Не можемо доста похвалити таку ревност. Оснивајмо свуда добровољачка позоришта, певачка и гимнастична друштва. Друштвени живот развијаје се бујније ами ћемо бити племенитији. Нијанке не спасавају парод, и кад се само пије у славу домовине и у славу милога рода, заболеће и домовину и милога нам рода глава. Слава и дика маленом Госпићу!

* (Турско позориште.) У Цариграду почиње се позоришна „сезона“ у почетку рамазана и траје до свршетка маја сваке године. Глумци дају представе свако вече на турском или на јерменском језику. Приказују се најразличитији комади: једно вече „Прекрасна Јелена,“ друго трагедија, треће „Анго,“ па балет, и то тако иде редом. Туркиње никако не долазе у позориште, а слабо га поузда и Гркиње и Јерменке. Представљају се већином са француског језика преведена дела, а по каткад и немачка. Тако су пре неког времена приказали у турском позоришту „Сплетку и Љубав“ од Шилера. Турци слабо пишу драме, а ако што и напишу, то је тако, да мораш побећи из позоришта. Веле, да ће они, наравно ако то Алах допусти, писати „таке драме, да ћеш морати прсте лизати од милине гледајући песничку музу правоверних!“

* (Позориште у Француској.) У Француској има сада 392 позоришта, и то у самом Паризу 26; у Лиону и Бордову по 6; у Марселеју и Хавру по 5; у Елбену, Рошфору, Нанту и Руену по 4, у Амијену, Бресту, Версалу по 3; а у свима другим варошима и варошицама по два или по једно позориште.

„Пут око света за 80 дана“ давао се у Паризу у позоришту, које се зове „Порт Сен-Мартен,“ до сада 300 пута. Приход од тих представа извео је 1.837.568 франака.

У позоришту „Châtelet“ у Паризу приказали су не давно први пут „Кромвела,“ драму од Сежура, ствар доста слабу, али се свет ванредно био занео, кад је енглески протектор на даскама одбио круну краљевску, и у мало што није дошло било до песничаша између републиканаца и монархија.

Издаје управа српског народног позоришта.